

58 LIB. VI. TRACT. IV. DE PÆNITENTIA. CAP. II.
sibus reservatis Papæ, vel Episcopis, incurruunt ipso facto
excommunicationem Papæ reservatam.

DUBIUM V.

Quid sit Officium, et obligatio Confessarii.

603. Quid est officium Confessarii? Quando autem possit aut debeat Confessarius differre absolutionem? (Remissive ad n. 462. et seq.)

— 604. Qu. I. An possit Confessarius negare absolutionem ei qui adhæret sententiæ probabili? Quid, si adhæreat sententiæ falsæ, sed probabili putata? — 605. Qu. II. An expedit Confessarius uti sententiis rigidioribus, vel benignioribus? — 606. Quos Confessarius possit vel nequeat absolvere? — 607. Quomodo Confessarius teneatur rudiores interrogare? — 608. Quomodo eos instruere et disponere quantum potest? Monitum ad Confessarios. — 609. Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus? — 610. Quid, si prævidet monitionem non profuturam? — 611. Inf. I. Quid, si advertat pœnitentem invalide contraxisse Matrimonium cum bona fide? — 612. Quid, si Matrimonium sit contrahendum? — 613. Quid, si accedant sponsi cùm omnia sunt parata? — 614. Inf. II. An debeat semper monere de restitutione facienda? Inf. III. Quid si timetur scandalum aliorum? — 615. Excip. 1. Quando damnum est contra bonum commune. — 616. Excip. 2. Quando pœnitentem interrogat. Excip. 3. Quando brevi speratur fructus. Utrum autem in dubio de fructu et noctumento fieri debeat monitio? — 617. Confessarius ministrans debet esse in grava. Quomodo autem peccet, qui plures præbeat absolutiones in mortali successivè? (Remissive ad l. 5. n. 50.) — 618. Quid si in mortali tantum audiat Confessionem? Remiss. ad hunc l. 6. num. 36. (Et quid si urgeat necessitas absolvendi? Remiss. ad n. 33. ibid.) — 619. Dub. I. Quomodo teneatur Confessarius reparare defectus à seipso commissos? — 620. Dub. II. Ad quid teneatur, si erravit circa valorem Sacramenti? — 621. Dub. III. Ad quid si deobligavit à restitutione facienda? Et an teneatur ad restitutionem, si, cognito errore, non moneat? Quid, si culpabiliter deobligavit, cùm pœnitens erat dispositus, et postea pœnitens renuat parere monitioni? Quid, si tantum omittat monere? — 622. Dub. IV. An possit monere pœnitentem de his defectibus, sine ejus licentia extra Confessionem? — 623. Quæ et quanta sit obligatio Confessarii audiendi pœnitentes? — 624. An Confessarius non Parochus, teneatur cum periculo vita absolvere peccatorem moribundum? — 625. An tutus sit in Conscientia Sacerdos simplex, qui renuit munus Confessarii exercere, si populus sit in gravi necessitate spirituali?

603. — « RESP. I. Munus Confessarii est absolvere dispositum, et non aliud: item curare rectitudinem istius judicii, præsertim quando cœptum est, et reos juvare ac monere, cum prudentia tamen. Ratio primi est, ne sit injurias pœnitenti. Ratio secundi, ne fiat sacrilegus. Ratio tertii est eadem: et quia debet curare, ut absolutio sit efficax. »

Unde resolves.

« 1. Etsi interdum utiliter differatur absolutio etiam ejus qui potest licet absolviri; id tamen rarò, nec fere, nisi de pœnitentis consensu faciendum; quia potest vergere in grave ejus periculum vel damnum. Vide Dian. p. 1. t. 4. R. 35. (Quando Confessarius teneatur vel possit differre absolutionem, vide dicta num. 462.) *

« 2. Absolvendus est, qui adhæret sententiæ probabili; quia est dispositus. »

604. — Quæritur I. An possit absolviri pœnitens qui vult sequi opinionem contrariam illi quam tenet Confessarius? Prima sententia negat, et hanc tenent Conc. p. 702. ex num. 1. item Fagn. Baron. Eliz. Gonzal. etc. ap. Croix l. 1. n. 452. Ratio, quia pœnitens tenetur stare judicio Confessarii qui est Judex; alias erit indispositus ad absolutionem. Secunda verò sententia communis et sequenda docet non solum posse, sed etiam teneri sub gravi Confessarium absolvere pœnitentem qui vult sequi opinionem probabilem, licet opposita videatur probabilior Confessario. Ita Suar. 3. p. t. 4. d. 32. sect. 5. Soto in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. ad 5. §. Unde, Az. t. 1. l. 2. c. 17. q. 10. Holzm. t. 3. p. 197. n. 740. Salm. tr. 6. c. 12. num. 44. Ronc. c. 2. Reg. 4. Pal. t. 1. tract. 1. p. 4. n. 2. et 6. Croix l. 1. n. 452. Sporer t. 1. p. 11. n. 47. Vicia q. 7. a. 2. n. 6. Laym. l. 1. c. 5. n. 10. cum Vasq. Med. etc. Sanch. Dec. lib. 1. c. 9. n. 28. cum Henr. Sal. Salas, Val. Sayro, Man. Polanch. et aliis multis. Et in hoc consentiunt adhuc plures AA. rigidioris sententiæ, scilicet Pontassus, et Victoria; quorum loca et verba retulimus Tom. 1. l. 1. n. 25. et præsertim Cabassutius T. J. l. 3. c. 13. qui cum Syllo sic inquit: « Quivis Confessarius absolvere debet pœnitentem qui non vult ab opere abstinere, quod secundum probabilem piorum et doctorum aliquot hominum non reprobata in Ecclesia auctoritatem est licitum: quamvis juxta probabilem pariter aliorum auctoritatem, quam ipse sequitur Confessarius, habeatur ut minus probabilis. » Idem docet Card. Tolet. l. 3. c. 20. n. 7. ubi ait: « Cum aliquid est sub opinione, si casu accidit confessarium esse opinionis, esse illicitum, et pœnitentem, esse licitum, potest pœnitens obligare confessarium ut ipsum absolvat in sua opinione. » Et concludit, quod tunc Confessarius potest « utramque opinionem sequi, quamvis ipse unam illarum prebet. » Idem dicit Navarrus Manual. c. 26. num. 4. ubi: « Sisint contrariæ Doctorum opiniones, quarum alteram Confessarius et alteram pœnitens sequitur, et Confessarius credit evidenti se textu vel ratione niti, pœnitentem dubia, non debet cum absolvire. At si confessarius non adeo forti ratione nitatur, vel pœnitens utatur pari, vel fere pari, et habeat aliquem pro se Doctorem clarum, poterit eum absolvere, ut post Adrian. tenuimus in c. Si quis autem. d. 7. n. 66. » Ita Nav. non distinguens inter Parochum ad audiendum obligatum, et alium qui (ut ait) « potest audire, et non tenetur, ut nec Adrianus distinxit. »

Et in hoc rectè convenientiunt *Suar. Sanch. Azor. Salm. Croix*, et alii communiter; nam licet alii Confessarii non teneantur absolvere pœnitentes, antequam eos audiant, postquam tamen audiunt, tenentur absolvere dispositos. Idem docet *S. Ant. p. 3. tit. 17. c. 16. §. 2.* ubi dicit: «Caveat Confessor ne sit præceps ad dandam sententiam de mortali, quando non est certus et clarus, et ubi in aliqua materia sunt variae opiniones quamplurium et solemnium DD. utrum sit lictum, vel illicitum... Consultet quod tu tuis est, scilicet quòd à talibus abstineant. (Extra de Spons. Juven.) non tamen contemnet contrarium facientes, seu contraria opiniōnē tenentes, ne propter hoc (nota) deneget absolutionem: sed (ut dicit *Guil.*) dicat Confessor, quòd illud faciendo non est tutum, sed dubium, et ideo, sibi bene provideat; si autem omnino (id est evidenter) conscientia Confessoris dictaret illud esse mortale, nec posset conscientiam depōnere (id est per judicium reflexum, nempe quòd pœnitens, cum sit dispositus, efformando sibi conscientiam de honestate actionis, jus habeat ad absolutionem), quod tamen deberet ad consilium Sapientū, nullo modo deberet facere contra conscientiam, quia peccaret mortaliter, c. *Omnes. 28. qu. I. §. Ex his, juncta Glossa.* Sed cùm illud tale esset contra communem opinionem DD. et communiter sic servatur à Sapientibus, quamvis aliquem Doctorem audiret contrarium tenere, non de levi (id est sine solida ratione) debet illi adhærere. » Idem confirmat clarius *S. Anton. p. 3. tit. 16. cap. 20.* in fine dicens: «Si credit (Confessarius) quòd sit peccatum, debet ei conscientiam facere, quòd confitens diligenter se informet de illo facto, utrum sit peccatum. Sed dato quòd ille non vellet cognoscere illud esse peccatum, nihilominus tenetur eum absolvere, nec reputare eum inhabilem ad absolutionem, quia ex ratione, et non protervia hæc opinio est. » Adde his *S. Raymundus*, qui lib. 3. tit. de Pœnit. et Rem. §. 21. scribit: «Unum tamen consulo, quòd non sis nimis pronus judicare mortalia peccata, ubi tibi non constat per certam Scripturam... alias possent induci homines in desperationem. » Idem docet doctissimus *Sylvius 2. 2. q. 154. ar. 2.* loquens de superfluo ornato mulierum, ubi: «si Confessarii non possint clare percipere utrum ibi sit mortale, aut solum veniale, persuadeant quoad possunt, ut pœnitens abstineat; si tamen nolit, non ei faciant conscientiam de mortali, ne deinceps mortaliter peccet, ubi alioquin non peccaret; neque absolutionem negent. »

Ratio autem valde urgens hujus sententia est, quia pœnitens, facta Confessione, cùm sit dispositus, habet strictum jus ad absolutionem, quam denegando Confessarius gravem illi injuriam irrogaret, tum quia privaret eum gratia Sacramenti, tum quia obligaret ad magnum onus subeundum, nempe ad repetenda apud alterum sua gravia peccata. Nec valet dicere, quòd pœnitens non est dispositus, cùm sequi non vult judicium Confessarii. Nam responderetur, quòd Confessarius non est judex opinionum,

quas pœnitens sequi teneatur, sed tantum dispositionis sui pœnitentis, ut patet ex Tridentino sess. 14. c. 5. (cujus verba retulimus Tom. 2. l. 3. n. 669.) ubi Sacerdotes ad hoc tantum dicuntur judices à Christo Domino constituti, ut ad eos deferant fideles peccata sua, et ipsi absolutionem eis impertiantur, vel denegent juxta eorum dispositionem, debitamque pro modo culpa pœnitentiam imponant. Dispositio autem pœnitentis consistit tantum in habendo verum dolorem de peccatis confessis et firmam voluntatem non peccandi in posterū. Ergo judicium Confessarii circa dispositionem pœnitentis in hoc tantum consistit, nempe in cognoscendo, quòd pœnitens verè doleat de suis culpis, et verè proponat eas non iterare. Quòd verò pœnitens velit hanc vel illam opinionem sequi, hoc impertinenter se habet ad judicium Confessarii, nisi hic judicet opinionem pœnitentis esse evidenter falsam. Qua de re quoad opiniones illas quæ versantur circa prefatam dispositionem pœnitentis, vel etiam circa administrationem Sacramenti, putà si Confessarius judicet se non habere jurisdictionem, pœnitens debet stare judicio Confessarii, et Confessarius tenetur proprium sequi judicium; nam alias absolvendo sine debita jurisdictione, vel quem ipse judicat indispositum, peccat agendo contra propriam conscientiam. Quoad verò alias opiniones, quæ versantur circa obligationem pœnitentis, nempe circa ea quæ à pœnitente agenda aut vitanda sunt, Confessarius non est judex, nec potest obligare ad sequendam opinionem suam, pœnitentem qui vult sequi contrariam, quam ipse putat non sine fundamento licite posse teneri, ut optimè tradidit *Adrianus q. 5. Dub. 7.* dicens: «Si à pluribus DD. contrarium teneatur, non debet Sacerdos adeo de se præsumere, ut totum velit in suam opinionem (quæ forsitan erronea est) coartare. » Hinc quando ex una parte pœnitens sibi efformat judicium de honestate alicuius actions et alias Confessarius non habet certitudinem evidentem de illius falsitate, tenetur illum absolvere, utpote sufficienter dispositum. Et tunc potest, immo tenetur permittere, quòd pœnitens suam sequatur opinionem, si nequit abducere ab ea sequenda, quia (ut diximus) Confessarius non est controversiarum judex; alioquin, si v. g. pœnitens esset doctor Confessario, et vellet sequi opinionem, quam ipse non sine fundamento reputaret probabiliorem, aut etiam certam, posset Confessarius denegare illi absolutionem, si teneret opinionem contrariam, quæ esset forte in se erronea: sed hoc nullo modo videtur posse dici, cùm dici nequeat quòd eo casu pœnitens peccet sequendo opinionem suam; at si non peccat, jam est dispositus, utque talis jus habet ad absolutionem.

Adde, quòd si Confessarius non posset absolvere eos, qui volunt sequi opinionem minus probabilem, contra suam quam ipse putat probabiliorem, multa videntur inconvenientia sequi. Ponamus enim casum, quòd aliquis simoniæ pecuniam accepit; iste, secundum aliquos, tenetur restituere pretium acceptum ei qui dedit, secundum verò alios, Ecclesiæ, vel pauperibus; si

forte hic ad duos Confessarios accederet, quorum unus obligaret ad restituendum danti, putans primam opinionem probabiliorem; alter ad restituendum Ecclesie, quia contrariam tenet sententiam, quæro in hoc casu, cui pœnitens parere deberet. cum teneretur utriusque sui Confessarii judicio se conformare? Et si forte paruerit primo, et postea confiteatur secundo, num bis resumptionem facere debebit? Præterea si quilibet pœnitens tenetur sequi opinionem probabiliorem sui Confessarii, sequeretur quod vix ullus Confessorum, vel Theologorum (ad huc rigidoris sententiæ) posset absolutionem sacramentalem recipere, nam vix unquam easus posset accidere, quod horum aliquis inventat Confessarium qui non habeat ut improbabiles, aut saltem minus probabiles, plures opiniones quas tanquam probabiliores ille tenet. Hinc alterum exigitur casum: Duo Confessarii habent duas opiniones contrarias, quorum utriusque sua appetit probabilius: si unus velit alteri confiteri, deberet hic (juxta sententiam Fagnani, et Sociorum) suam deponere opinionem captivando intellectum, ut Confessario suo iudici constituto pareat. Contra vero, si alter postea huic confiteatur, deberet hic secundus Confessarius suam resumere opinionem, quæ sibi probabilius appetit; tunc enim deberet judicare secundum suum proprium iudicium, et deberet illum obligare ut deponat opinionem quam sibi prius sequendam imposuit; et en comedie risu digna, quæ quotidie inter Confessarios eveniret. Quis putabit Christum Dominum ad haec onera in Sacramento Pœnitentiae Confessarios et pœnitentes voluisse obligare? Præterea, facile sequeretur, quod cum accederet aliquis Confessarius ad recipientium hoc Sacramentum, deberet ille qui ejus Confessionem excipit, inquirere de omnibus opinionibus quas pœnitens tenet, et quibus dirigit suos pœnitentes, ad hoc, ut si inveniat eum habere aliquam opinionem, quæ videtur sibi minus probabilis, obliget ad illam deponendam; et merito videretur Confessarius teneri sic inquirere, quia prudenter dubitare debet, quod ille inter tot millia opinionum, facile plures opiniones habet, quas Confessarius putat minus probabiles, et ideo deserendas. Ex his omnibus concluditur, quod Confessarius non est quidem judex opinionum quae versantur circa obligationem pœnitentium, modo illæ non apparent ipsi evidenter falsæ; sed tantum est judex dispositionis eorum, nempe quod doleant et proponant Deum non offendere, et credant tutam conscientiam, ac non temere, aliquam opinionem sequi. Unde Cabassutius, quamvis hic Auctor rigidoris disciplinæ sit fautor, verum (in Theor. Jur. l. 3. c. 13. n. 14.) loquens jam de Confessariis qui compellunt suos pœnitentes ad deponendas proprias opiniones, ut suas sequantur, sic ait: «Præscribat sibi quisque quascumque libuerit austerae vitae leges, caveant tamen tetrici isti Censores aliorum apud Deum licitam libertatem tyrannice opprimere.»

Sed dices: Judex fori externi debet judicare juxta opinionem probabiliorem unius partis, quamvis altera pars opinionem pro-

habilem pro se habeat: ergo Confessarius non potest absolvere pœnitentem qui vult sequi opinionem probabilem contra suam probabiliorem. Respondeatur: Longè dispar est ratio inter judicem fori externi, et sacramentalis; in foro enim externo, cum agatur de veritate rei, nimurum, an ager sit unius vel alterius partis, Judex qui tenetur unicuique jus suum tribuere, debet quidem rem adjudicare ei qui jus probabilius habet, nec potest certè adjudicare alteri, qui pro se opinionem habet minus probabilem; istius enim probabilitas non potest efficere quod res probabilius revera non sit illius qui jus probabilius habet; et per consequens injustè ageret Judex si ipsi rem non adjudicaret. Confessarius vero, quoties sua opinio non est evidenter certa, non potest (ut diximus) obligare pœnitentem ad illam sequendam; unde tunc non solùm potest, sed etiam tenetur eum absolvere, permittendo, ut ille opinionem suam sequatur, semper ac pœnitens cum illa opinione efformet sibi conscientiam de honestate actionis, quia tunc jam satis est dispositus, et jus habet ad absolutionem per Confessionem peractam.

Et hanc sententiam dicunt Laym. l. c. Lugo d. 23. n. 47. Bus. l. 1. d. 2. nu. 3. Sanch. l. c. nu. 30. cum Valen. et Manuel. ac Croix l. 1. n. 4/3. cum Suar. Carden. etc. locum habere, etiamsi Confessarius opinionem pœnitentis uti falsam teneret; nam si opinio illa haberet aliquam existimatam probabilitatem, putà (ut ait Sanchez) si probabilis reputaretur inter DD. probatae auctoritatis, et pœnitens verè censeret illam esse probabilem, tunc non poterit Confessarius ei denegare absolutionem. Idem docet Sotus loco supra cit. ubi sic ait: «Quis Sacerdos existimet » opinionem esse falsam, non tamen inde existimare debet sibi » non licere ipsum absolvere, si quidem propter probabilitatem » excusabitur ille à culpa.» Hoc vero tum solùm admittendum puto, cum opinio pœnitentis aliquam habet probabilitatem, ita ut Confessarius, esto eam non habeat ut solidè probabilem, tamen non reputet omnino falsam; nam contra, si Confessarius habet pro sua opinione principium certum, cui nullum videt patere responsum, et clare cognoscit opinionem pœnitentis (quamvis aliqui DD. eam tueantur) nisi falso fundamento, ac rationes illius procedere ex fallaci æquivocatione, tunc dico cum Navarro et S. Antonino locis supra cit., Confessarium non posse pœnitentem absolvere, quem videt pertinaciter velle sequi opinionem evidenter erroneam. Utrum autem Confessarius teneatur monere pœnitentem, qui in bona fide velit uti aliqua opinione improbabili, si prævidet nō opinionem non profutaram? Vide dicenda num. 610.

Cæterum, cum vertamur in hoc dubio, ubi alii (sed pauci) dicunt peccare Confessarium, si absolvat pœnitentem qui vult sequi opinionem minus probabilem; alii vero auctores gravissimi, et quamplurimi tam ex antiquis quam ex recentioribus, dicunt peccare, si non absolvat; stante hac communi sententia, tot auctoritatibus et rationibus roborata, non video quomodo possit

Confessarius tutæ conscientia absolutionem denegare volenti sequi opinionem, quæ ipsi pœnitenti probabilis apparebat, imò forte probabilior, si non directè, saltem reflexè, ut communiter sentiunt auctores probabilistæ, qui sequendo opinionem probabilem in concursu probabilioris, existimant amplecti sententiam reflexè probabiliorem, utpote gravioribus fundamentis et communissima Doctorum auctoritate firmatam.

605. — Quær. II. An in defectu opinionum expedit Confessario uti opinionibus rigidioribus, aut benignioribus? Rectè ait *Croix lib. 6. p. 2. n. 1737*, quòd si pœnitens ostendat se paratum ad sequendum id quod est tutius, tenetur Confessarius (per se loquendo) eum dirigere secundum sententias tutiores: quia, cùm hoc sit majoris perfectionis, tenetur quidem Confessarius incumbere majori profecti sui pœnitentis. Spectat autem ad prudentiam Confessarii deinde perpendere, utrum tutioris, vel minus tutæ sententiæ usus suo pœnitenti sit profuturus. Ideo dixi *per se loquendo*, quia licet id per se sit tutius et perfectius, tamen periculosius erit pluribus imponere obligationem operandi semper secundum rigidiores sententias; unde *Gerson. de vita spir. p. 3. Lect. 4. Coll. 10. scripsit*: « Fit ut per tales assertiones publicas nimis duras et strictas, præsertim in non certissimis, nequaquam eruantur homines a luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatiūs, immergantur. » Idcirco in praxi Confessarius potius (quoad fieri potest) debet esse benignus quam rigidus cum pœnitentibus. Unde *S. Gregorius Nazianz. Orat. 26. sic dixit*: « Hortamur Sacerdotes, ut cum pœnitentibus leniter agant, ex illo Apostoli ad Gal. 6: Instruite in spiritu lenitatis. » Et *S. Bernardus Serm. de S. Andrea*, loquens de Confessario, inquit: « Habeat in voluntate compati et liberare eum; et nitatur aliquid detrahere severitatem, imitans dulcedinem Domini sui. Additque *Serm. 42. in Cant. Mallem* aliquando tacuisse et dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem. » *S. Odilo Abbas* (apud *Ribadiner. p. 2. die 1 Januarii*) reprehensus de nimia benignitate in administrando Sacramento Pœnitentiæ, respondit: « Etiamsi damnandus sim, malo tamen de divina misericordia, quam ex duritia damnari. » *B. Humbertus Generalis PP. Prædicatorum* (in *Glossa Prol. Constit. Ordin. lit. I.*) dixit, salutem animarum plures impediiri per nimiam austерitatem opinionum, sic loquens: « Terrentur enim homines ex hoc in tantum ut salutem negligant; idcirco relaxanda est quantum fieri potest austeras, et agendum benignè, quia sic melius trahuntur ad salutem, cùm sententiæ mitiores tenentur. » *S. Bernardinus Senensis* (tom. 1. Fer. 2. post. Dom. *Quinquages. Serm. 3. art. 2. cap. 1. in fine*) scripsit: « Secundum Scotum et Hostiensem, quando sunt diversa jura et opinione, quæ tamen non sunt contra Deum et bonos mores (nempe quæ scandalum aliquod vel periculum afferant formaliter peccandi), cæteris paribus, humanior præferenda est. »

Sapienter autem dicit *Holzm. de Pæn. n. 740*. quòd Confessarius in delectu opinionum tunc debet benigniores sententias sequi, quando illæ potius inducunt pœnitentem ad vitandum peccatum. Secus verò, si illæ potius conducant ad legis transgressionem, prout sunt (ut bene advertit *Ronc. de Pænit. c. 2. qu. 3. et Sporer. l. 1. n. 48 et 49.*) opiniones illæ, quæ, licet speculative videantur probabiles, tamen in praxi sunt valde periculosæ, sicut in materia sexti præcepti sunt opiniones aliquæ de tactibus, osculis, choreis, coœdis, de reprimendis motibus sensualibus, et similibus; item in materia simoniæ, et usuræ, ubi plura videntur excusari ratione liberalis gratitudinis, sed in praxi magnum periculum involvunt; item quando agitur de compensatione facienda, vel de accusatione prosequenda contra offensores, ubi facile est periculum injustitiæ, aut vindictæ.

606. — « 3. Moraliter ei constare debet de bona dispositione pœnitentis, alias absolvendo peccabit mortaliter. » (*Vide dicta n. 459.*) *

« 4. Non licet absolvere 1. Qui nullam præbet materiam: qualis tamen non est, qui post absolutionem mox confitetur, cuius erat oblitus. » (*Vide dicta n. 448, ubi oppositum tenuimus.*) * 2. Qui cùm possit, non est paratus restituere, et proximas peccandi occasiones fugere. *V. Navar. c. 15. Suar. d. 32. sect. 2. 3. Ignorantem ea, quæ omnes scire tenentur, v. g. decem præcepta, et quæ ad fructuosam confessionem, et communionem spectant, unde talis communiter prius est instruendus, vel aliò mittendus ad instructionem. » (*Vide dicta Tom. 1. l. 2. ex n. 3. et in Praxi Confess. in fin. hujus operis n. 22.*) **

607. — « 5. Rudiores ordinariè juvandi sunt » (*Ex cap. Omnis de Pænit. ubi dicitur*): Sacerdos sit discretus, diligenter inquirens et peccatoris circumstantias, et peccati. Item in *Rit. Romano* habetur: Si pœnitens numerum, et species et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum Sacerdos prudenter interroget. Sed caveat, ne curiosis... interrogationibus quemquam delineat, præsertim juniores... de eo quod ignorant imprudenter interrogans, ne... peccare discant. » * nisi sint incapaces instructionis, vel ob pœnitentium multitudinem fieri non possit, nec videatur expedire, ut dividantur; vel sint peregrini, qui mox communicare, et abire debeant; tunc enim, si alioqui bona fide agant, et temporis angustiæ, vel pœnitentium multitudine longum examen, vel instructionem non permittat, sufficere aliquando integritatem formalem, docet *Laymann. c. 13. n. 10.* qua scilicet auditis aliquibus peccatis, absolvantur, cum onere redeundi ad confessionem pleniorem. »

Sed hæc opinio videtur expressè damnata ab *Inn. XI Prop. 59.* Notamus autem hic plura ad præsum utilia, quoad interrogandos pœnitentes rusticos. I. Rustici, qui putantur non satis examinati, communiter non sunt dimittendi ad se melius exami-

nandum; ita *Salmant.* de *Pœnit.* c. 12. n. 26. cum *Lugo Vasq Diana, Dic.* et *P. Segneri* (in suo *Confessar. Instr.*) oppositum merito putat intolerabilem errorem. Hinc recte ait *Spor.* n. 798. *Laym.* c. 13. n. 10. cum *Suar.* et *Holz.* n. 731. cum *Banbestub.* et aliis passim, quod Confessarius examinare debet ordinariè rusticos; nam licet isti dimittantur, ut se melius præparent, vix tamen paratores unquam redibunt, imò absterriti à difficultate examinandæ conscientiæ, facile à Confessione se retrahant.

II. Non est obligatio interrogandi eos, qui videntur satis instructi, et diligentes in dicendis peccatis cum suis circumstantiis; *Salmant.* cum *Aversa l.* c. n. 23. **III.** Confessarius non sit nimis anxius in interrogando, sed interroget tantum de iis quæ probabiliter pœnitenti convenient juxta suam conditionem; *Salm.* cum *Suar.* n. 21. Alias, ut ait *Suarez*, interrogatio erit onerosa pœnitenti. **IV.** Melius est examinare singula quæ pœnitens dicit, quam omnia in finem reservare, ita recte *Salm.* n. 25. cum *Lugo et Dicast.* **V.** Cavere debet Confessarius, ne acriter reprehendat pœnitentem, dum ille confitetur, ne forte deterritus, alia peccata reticeat; unde sic advertit Rituale: « Confessarius... audita Confessione, perpendens peccatorum... magnitudinem, oportunas » correptiones... adhibebit. » Non tamen erit incongruum, si intra Confessionem aliquando humaniter gravitatem criminum pœnitenti exponat, dummodo illico animum ei præbeat ad reliqua confitenda.

608. — « 6. Si Confessarius notet pœnitentem ignorare aliqua necessaria ad hoc Sacramentum, tenetur eum instruere, et admonere ratione sui officii, quantum fieri potest, v. g. si nesciat illa, quæ necessitate medii sunt ad salutem necessaria, debet ea docere; item obligatos ad deponendum odium, ad restitutio- nem honoris, famæ, aut bonorum, aut ad occasionem pecca- torum tollendam, aut amovenda, vel reparanda scandala, aliave dama illata, aut ad corripiendos delinquentes, juvandos indigentes, ad denuntianda delicta vel delinquentes in præju- dicium communitatis, vel innocentium: et denique, si quam censuram incurrerint, etc. tenetur ea de re monere, et hortari ad satisfactionem, quam si recusent, negare absolutionem: quia alioquin se ipsorum criminum participem, et sacrilegii reum faciet. *Aversa qu.* 16. sect. 12. »

Hic adverte cum *Bus.* cui consentiunt *Sporer* n. 798. et *Laym.* c. 13. n. 10. cum *Suar.* et *Llamas*, quod Confessarius tenetur quantum potest ad disponendum suum pœnitentem, qui indispositus accedit. Quocirca nescio quando a culpa excusari possint desides illi Confessarii, qui statim ac noverint pœnitentem non satis disponent, dimitunt, nulla aut valde modica præmissa diligentia ad eum curandum. Dico enim, quod Confessarius tenetur ex rigorosa obligatione caritatis eum disponere quantum valet, exponendo ipsi deformitatem peccati, valorem divinæ gratiæ, periculum damnationis, et similia, etiam si multum tem- poris in hoc impendere debeat. Nec ei curæ esse debet, quod

ali pœnitentes expectent: nam tunc Confessarius non tenetur attendere ad bonum aliorum, sed tantum sui pœnitentis, pro quo tantum illo tunc, non verò pro aliis, rationem est Deo rediturus.

609. — « 7. Tenetur monere eum, qui ex ignorantia vincibili, et mortaliter culpabili est in malo statu: quia alias nec ipsi nec Sacramento consulat, cùm pœnitens sit indispositus. Si verò ignorantia sit invincibilis, v. g. si bona fide teneat rem alienam, aut sit in matrimonio irrito, tenetur quidem monere et instruere quando speratur fructus, nec timentur incommoda graviora: quæ si prudenter metuantur, aut fructus non speratur, non tenetur, imò non potest. *Card. de Lugo de pœnit.* d. 22. n. 24. nisi silentium officiat bono communī, quia debet bonum pœnitentis procurare: ac consequenter licet etiam suadet, ut secundum suam ignorantiam operetur, v. gr. *Caixa*, ut reddit debitum *Titio*, quem invincibiliter credit suum esse maritum, cùm non sit. *V. Sanch. lib. 2. de matrim. d. 38.* Nec obstare, etiamsi sit in præjudicium tertii particularis, ait *Lugo, et Tamb. de exped. conf.* l. 2. c. 4. Hinc si Confessor prævideat pœnitentem non restitutum, si ipsi detegatur nullitas tituli, quem pro se esse putat, non esse illi talem nullitatem à Confessario non interrogato detegendam. Quod si tamen pœnitens ipse dubitet, ac roget, tenetur dicere veritatem, quia tacere esset errorem approbare: prudenter tamen, non plus dicendo, quām rogatur; v. gr. si roget *Titius*, an post votum simplex castitatis matrimonium contractum valeat, possitque, ac teneatur reddere debitum, respondeat, quod sic tacendo obligationem non petendi debiti. Vid. *Laym.* h̄c, et *Lugo. loc. cit.*

« 8. Quando Confessarii Principum, Prælatorum, aliorumque magnatum sciunt ipsos non satisfacere officio, v. g. circa collationem beneficiorum, electionem ministrorum, subditorum gubernationem, circa elemosynas ex bonis ecclesiasticis facientes, etc., regulariter tenetur confessarius monere pœnitentem de sua obligatione: alias si absolvit, suis humeris peccata illa imponit, et cæcus cæcum ducens, ambo in foveam inferni cadunt. Ratio est, quia in talibus raro est ignorantia invincibilis; raro item contingit, ut illa secum non afferant scandalum in subditis existimantibus illa licere; vel certè non afferant damnum commune. Si tamen videat ignorantiam esse invincibilem, neque ex illa sequi scandalum, aut damnum commune: contra verò admonitionem fore in majus damnum pœnitentis, aut allaturam scandalum, vel incommoda, potest secundum paulo ante dicta dissimulare, nisi interrogetur. Ita *Lugo d. 22. n. 37.*

« 9. Si etiam pœnitens teneretur, licet sub peccato mortali, ad aliquid adeo difficile, ut non crederetur tunc æquo animo accepturus, et alia vice melius suscepturus, posset prudens Confessor tunc illum relinquere in bona fide excusante à pec-

» cato, et monitionem differre in tempus opportunius, ne territus
 » à Confessione abstineat, graviusque detrimentum incurrat.
 » Tamb. c. 14. Lugo d. 22. s. 2. n. 27.
 » 610. — « 10. Minus rectè dispositus excitandus est ad dolorem,
 » et propositum emendationis, proposita peccati fœditate, boni-
 » tate Dei et periculo damnationis, etc. Item remedia opportuna
 » præscribenda contra peccata futura. »

Quæritur, an Confessarius prævidens monitionem pœnitentiæ non esse profuturam, teneatur nihilominus eum monere? Certum est teneri, si ignorantia sit culpabilis, vel sit circa aliquod medium ad salutem necessarium, alias pœnitens esset certè indispositus. Dubium igitur vertit, an monitio facienda sit circa alia, quæ non sunt de necessitate medii, et cum ignorantia est inculpabilis? Prima sententia affirmat, et hanc tenent Adrian. ap. Suar. de Pœnit. d. 32. sect. 4. n. 5. item Wigand tr. 2. n. 32. et Conc. p. 695. §. 2. per totum. Idem tenent Gonzal. et Eliz. ap. Croix l. 6. p. 2. n. 1758, si ignorantia sit circa præcepta juris divini, secus si juris humani. Rationes hujus sententiae patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam. Secunda tamen sententia communis et vera docet, quod si pœnitens laborat ignorantia inculpabili (sive sit juris humani, sive divini), et non speratur fructus, imò prudenter judicatur monitio esse magis obfutura, quam profutura, tunc Confessarius potest et tenetur eam omittere, relinquendo pœnitentem in sua bona fide. Ita cum Busemb. Suar. l. c. nu. 4. cum P. Soto, et Corduba, Laym. l. 5. tr. 6. c. 13. n. 5. Sanch. de Matr. l. 2. d. 38. n. 1. et 10. Lugo d. 22. n. 24. Nao. Man. c. 22. n. 83. Bon. de Matr. q. 3. p. ult. n. 7. Canus select. p. 5. Anacl. p. 620. n. 52. Pal. p. 18. §. 2. n. 7. cum Vasq. et Conc. Ronc. p. 94. q. 4. R. 2. Spor. p. 272. n. 795. Tamb. l. 3. c. 4. §. 1. Elbel p. 344. n. 471. Vico q. 8. art. 5. n. 4. Escob. l. 16. n. 633. cum Henr. Guttier. Medina, Holz. t. 1. p. 12. n. 60. cum March. Croix l. 6. p. 3. n. 540. et Salm. c. 12. n. 34. cum Pontio, Aversa, Vill. Diana, Gabr. etc. Et idem docet Habert (rigidioris disciplinæ fautor) t. 6. p. 466. q. 3. ubi loquens de matrimonio nullo propter aliquod impedimentum, dicit: « Si adversus malum occultum, et invincibiliter ignoratum, nullum appareat remedium, et gravia incommoda prævideantur, dissimulandum est (à Confessario) impedimentum, et conjux in bona fide relinquenda. » Idem sentit Antoine (recentior inter rigidos auctores) p. 534. qu. 3. ubi ait: « Si probabile periculum sit, ne ex admonitione sequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave scandalum, etc., differenda est monitio, et petenda dispensatio. »

Id probant 1. ex c. Si quis 2. de Pœnit. dis. 7.
 Sed hic textus revera non facit ad casum, nam ibi loquitur S. Aug. tantum de peccatore qui vult differre pœnitentiam usque ad finem vitæ, et ideo sic dicit: « Si scirem tibi nihil prodesse, non tibi darem (id est pœnitentiam). Item, si scirem tibi

» prodesse (nempe dilationem pœnitentiae) non te admonerem, » non terrerem. Ergo tene certum, dimitte incertum. » Quid igitur hic textus refert ad rem? Probant 2. ex c. Quia circa de Consang. ubi Innoc. III, consultus de quibusdam, qui ex subrepentia dispensatione contraxerant, sic respondit Episcopo interroganti: « Dissimulare poteris, cum ex separatione grave videas » scandalum imminere. » Sed hic aliud textus nec etiam satis probat, quia saltem non est certum, quod Papa sic respondens noluisset dispensare in illo impedimento (quamvis Tournely... p. 317. cum pluribus intelligit ibi nullam adfuisse dispensationem); tanto magis quod aliquando potest Pontifex ex urgentissima causa etiam deobligare ab obligatione præstandi novum consensum, prout Clemens XI 2 April. 1701 egit cum quibusdam Populis Indiarum, ut refert Bened. XIV. Notif. 87. n. 80.

Potius igitur nostra sententia firmatur ex auctoritate D. Bernardi, qui Serm. 42. in Cantic. sic ait: « Mallem aliquando tacuisse » et dissimulasse, quod agi perperam deprehendi, quam ad » tantam reprehendisse perniciem. » Conqueritur ergo S. Doctor per suam monitionem cognovisse majorem evenisse ruinam, quam si dissimulasset reprehendere id quod cognovit male agi. Maximè autem sententia probatur ex illa validissima ratione, scilicet quod de duabus malis minus est permittendum, ut majus evitetur; unde in concursu peccati materialis et formalis, magis præcavendum est formale, quod solum punit Deus, cum ex solo peccato formaliter reputet se offensum. Ratio hæc magis patet ex responsionibus ad objectiones, quas mox recensemus.

Objicitur I. illud Ezechielis c. 33. v. 8.: « Si me dicente ad » impium: Impie, morte morieris: non fueris locutus, ut se cus- » todiat impius à via sua, ipse impius in iniquitate sua morietur, » sanguinem autem ejus de manu tua requiram. » Sed quis non videt hic sermonem fieri de impio, qui est in mala fide, et quem tenetur atque Confessarius corripere, ut resipiscat? Et sic intellegendi alii textus Scripturæ, ac SS. Patrum, qui in contrarium afferuntur.

Objicitur II. Confessarius est Doctor: ergo ex vi sui officii tenetur omnino instruere ignorantes, et legem manifestare. Respondeatur, quod Confessarius non solum est Doctor, sed etiam Medicus, unde ut Medicus, cum prævidet monitionem vergere in ruinam pœnitentis, debet ab ea abstinere: et licet sit etiam Doctor, attamen, cum munus Confessarii sit munus caritatis, à Christo Dom. tantum institutum in bonum animarum, debet quidem tradere doctrinam, sed illam tantum quæ est proficia, non quæ nociva est pœnitentibus. Alias si ex munere doctoris de omni veritate teneretur instruere pœnitentes, deberet ab eis removere ignorantiam invincibilem adhuc juris humani, etiamsi prævideret monitionem obfuturam; sed hoc vel nemo dicet, vel nimis improbabiliter dicet.

Objicitur III. quod in eo casu ignorantia pœnitentis non est

invincibilis, sed vincibilis; idque sic probant; Tunc adest vincibilis ignorantia, quando alicui vel occurrit dubitatio de præcepto, vel aperta est via præceptum addiscendi; sed huic ignorantia jam aperta est via, quando quidem Confessarius paratus esset ad instruendum, si prævideret monitionem profuturam; ergo Confessarius tenetur monere talem pœnitentem, utpote vincibili ignorantia laborantem. Sed respondet: Ad constituendam ignorantiam vincibilem, non solum requiritur, ut pateat via ad veritatem præcepti assequendam, sed etiam omnino requiritur, ut occurrat dubitatio de præcepto, alias ignorantia semper esset invincibilis; ignorantia enim invincibilis, ut definitur à D. Th. 1. 2. qu. 76. a. 2. est illa, *quæ studio superari non potest*. Cum autem dubitatio de aliquo præcepto non occurrit, ignorantia studio superari certè non potest; quomodo enim studium quis adhibere potest ad inquirendum præceptum, de quo nullam notitiam ne confusè quidem per dubitationem habet? Unde rectè cum aliis communiter supponit P. Segneri (*in suo Confessar. Instructo c. 7.*) tunc utique adesse ignorantiam invincibilem: *Quando la persona non ha nè anche maniera di vincere il suo errore*. Concludendum igitur, quod cùm alicui non occurrit dubitatio, ignorantia est quidem invincibilis: licet enim per se loquendo adsit via sciendi aliquam obligationem, illa tamen non patet ei, cui de obligatione nulla occurrit dubitatio. Alias, si talis pœnitens censendus esset laborare ignorantia vincibili, deberet dici, quod etiamsi ipse non confiteretur, et etiamsi pœnitens monitus resipisceret, sed Confessarius propter inscitiam vel oblivionem non adverteret ad eum monendum, adhuc pœnitens damnaretur, quia adhuc esset in mala fide, et in peccato formalí, sed hoc non videtur ab ullo unquam posse dici. Quod autem confessarius advertat, vel non, ad faciendam monitionem, hoc merè per accidens se habet quoad pœnitentem, à cuius sola cognitione et voluntate pendet, quod ignorantia sit vincibilis, aut invincibilis.

Objiciunt IV. Quod talis pœnitens, qui si moneretur, non acquiesceret doctrinæ Confessarii, haberet voluntatem obfirmatam in errore, unde tanquam indispositus nequit absolvī. Sed respondet, et quæritur qualisne dispositio in pœnitente attendi debeat ut ei absolutio denegetur? num indispositio præsens sive actualis, vel futura seu interpretativa, scilicet, quod si ille in tali occasione poneretur, peccaret? non quidem interpretativa, alias plurimi absolvī non possent qui hīc et nunc de aliquo peccato, putā de neganda fide non cogitant, sed, persecutione adveniente, facile illam negarent. Item dicere debemus cum Pelagio (*cujus error damnatus est ab Ecclesia*) quod Deus in pœnam peccatorum futurorum aliquos infantes non sinit ad Baptismum venire, et aliquos pervenire vult in præmium bonorum, quæ operaturi essent si vixissent. Quare minimè dici debet, quod pœnitens est indispositus, eo quod si moneretur non pareret

Confessario, sed quod esset indispositus si moneretur. Sed Confessarius non debet attendere ad indispositionem interpretativam quam pœnitens haberet, sed ad actualem quam nunc habet. Et ideo, sicut non licet proximum exponere ad occasionem in qua positus ille succumberet, ita Confessarius, cùm prævidet ex monitione ruinam pœnitentis, tenetur ab ea abstinere, esto pœnitens relinquendus sit in peccato materiali, eo quod unum peccatum female omnibus præponderat materialibus peccatis.

611. — Ex his infertur I. cum Laym. n. 5. Sanch. n. 8. Lugone n. 25. Salm. n. 34. Holzm. n. 60. Pal. §. 2. n. 7. Habert, Antoine ll. cc. et aliis communiter (*contra Concinam*), quod si confessarius noverit pœnitentem invalidē contraxisse Matrimonium ob aliquod impedimentum occultum, et periculum sit infamiae, scandali, aut incontinentiae, si nullitatem manifestet; tunc debet omittere monitionem, et illum relinquare in bona fide, donec obtineatur dispensatio; nisi dispensatio (ut rectè ait Laym. num. 6. Pal. et Salm. ll. cc.) de facili, et statim obtineri possit ab habente facultatem, et etiam ab Episcopo (*recte dicit Palaus*), ut liberetur pœnitens à peccato materiali. Vide dicenda de Matr. Dub. 3. n. 1123. Utrum autem hoc casu possit Confessarius obligare conjugem negantem debitum ad illud reddendum? Negat Bon. de Matr. q. 3. p. ult. n. 6. cum Soto, et Hurt. quia id esset consulere fornicationem; tantum (ut ait) poterit in genere dicere, quod conjuges tenentur reddere debitum. Affirmant vero communius et probabilius Lugo, et Sanch. ll. cc. Fill. tr. 10. n. 98. Croix l. 6. p. 3. n. 542. et Escob. l. 16. num. 630. cum Conc. Henr. Led. et Cord. Ratio, quia stante persuasione conjugis quod Matrimonium sit validum, tenetur ille reddere, ut dictamen sue conscientiae sequatur.

612. — Quid si Matrimonium sit contrahendum? Holz. t. 1. p. 12. n. 61. ait omnino tunc monitionem esse faciendam, etiamsi certè non sit profutura, et certè obfutura, quia magis præcavenda est nullitas Sacramenti, quam peccatum, aut infamia pœnitentis. Holzm. citat etiam Spor. pro hac sententia de Consec. c. 1. n. 9. Sed Spor. loquitur ibi (et rectè) tantum de casu quo aliquis vellet ducere consanguineam: tum quia tunc revera abest infamia, tum quia pœnitens post Matrimonium facile poterit cognoscere ejus nullitatem, et sic facile incidere in peccata formalia; præter alia pericula relinquendi filios illegitimos, etc. E converso Sanch. dict. d. 38. n. 7. in fine, et Lugo d. 22. n. 24. absolutè dicunt adhuc in eo casu omittendam esse monitionem, quando ipsa probabiliter censetur non profutura. Probabilius tamen mihi videtur dicendum cum Falao p. 18. §. 2. n. 9. et Salm. c. 12. n. 35, quod regulariter loquendo, omnino monitio tunc facienda est, tum quia ex Matrimonio nullo frequenter plura inconvenientia oriuntur; tum quia sèpe post tale Matrimonium ignorantia cessare solet, et tunc facile adest periculum peccandi formaliter. Unde bene ait Laym. c. 13. n. 6. quod eo casu monitio facienda est, si aliqualis saltem spes adsit profectus. Et idem quod de Matrimonio nullo dicit Spor de

Conse. c. 1. n. 29. de contráctu illico ineundo. Si verò Confessarius certò moraliter desperet de fructu, tunc merito dicit *Croix l. 6. p. 3. n. 540.* cum *Aversa* (quibus jam videntur adhædere *Pal. Salm. et Laym.*) quòd omittere beat monitionem, donec obtineat dispensationem; quia melius est permettere peccatum materiale, quām præbere occasionem certi peccati formalis. Nec obstat ratio *Holzmanni*, nam (ut dicunt *Sanch. Pontius, Vasq. Salas, Salon,* et alii citati *Tom. 1. l. 1. n. 32.*) Sacra menta non exposcunt majorem reverentiam, quām præcepta divina. Unde si in præceptis divinis permitti potest Materiale peccatum, ut ipsem *Holzm.* admittit numer. 60. cur non poterit permitti materialis irreverentia Sacramenti in tanta necessitate, ut peccatum formale vitetur.

615. — Sed hic discutiendus est casus valde facilis eventu, et difficilis solutione. Rogatur: quid agendum, si sponsi accedant ad Ecclesiam ad contrahendum Matrimonium, et alter eorum manifestet Confessario impedimentum occultum, dum omnia sunt parata, et non possit sine scandalo et infamia Matrimonium deferriri? *Sanch. de Matr. lib. 2. d. 40. n. 8. Boss. p. 1. n. 1206. et Bon. eod. tit. q. 3. p. 15. n. 6. cum Guttier.* suadent, ut pœnitents votum emittat castitatis ad tempus, putà ad mensem. Sed hoc remedium, ut aiunt *Roncag. p. 172. q. 2. et Auctor. Instruct. pro novis Confess. p. 2. c. 1. n. 31.* merito videtur esse pericul osum, propter suspicionem quam facile apud alios ingerere potest; tanto magis quòd passim apud Casuistas tale remedium prescriptum invenitur. Unde *Lugo d. 22. n. 24. et prefatus Auctor. Instruct. etc.* dicunt tunc consultius esse, quòd Confessarius reliquat sponsos in bona fide, et sinat nuptias contrahere; et huic consentit *Laym. de Pæn. c. 13. n. 6.* si omnino desperetur de fructu monitionis. Communissimè verò alii DD. et probabilissimè docent in eo casu posse Episcopum dispensare; ita *Sanchez dict. D. 40. n. 3 et 7. Bon. n. 4. Cabass. Tom. 1. l. 3. c. 27. n. 4. Pignatell. t. 3. Consult. 33. Suar. de leg. l. 6. c. 14. in fine, Spor. de leg. p. 50. n. 353. Conc. de Matr. pag. 343. n. 5. Pontius. l. 9. c. 6. n. 6. Dian. p. 8. tr. 3. R. 80. Pal. p. 18. §. 2. n. 9. Salm. de Matr. cap. 14. n. 11. Vico q. 6. art. 1. n. 8. Elbel p. 500. n. 493. cum Bon. Fill. Mastr. et *Croix de Matr. n. 838. cum Vasq. Sylloio, Barbosa, Hurt. Reg. Vill. Salas, Boss. Molfes. Machad.* et aliis plurimis cum Card. (qui dicit esse sententiam moraliter certam) et *Pyrrho, ac Corrad.* (qui testatur ita declarasse Sextum V), et communem vocat *Bened. XIV. de Synod. l. 7. c. 31. n. 2.* (contra rigidissimum *Fagnanum*, qui in c. *Nimis, de Filiis Preb.* negat, etiamsi id oporteat ad legitimandam prolem in articulo mortis; adversus communem DD. cum *Pignatell. t. 3. Cons. 33.* qui n. 8., et aliis id extendit etiamsi impedimentum fuerit publicum). Ratio, vel quia tunc præsumendus est Pontifex delegare Episcopo facultatem dispensandi, quam requisitus certè ei non denegaret; vel quia (ut ratiocinatur *Sanch. num. 3 et 7.*) Episcopus potest in sua Diœcesi quidquid potest Pontifex in tota*

Ecclesia, nisi aliquid Pontifex sibi reservavit (juxta id quod plures dicunt de *Matr. vide infra n. 980. dub. 1.*); unde, si Episcopus dispensare nequeat in iis impedimentis, id ex eo provenit quia Pontifex reservat; sed cùm reservatio fiat propter caritatem et ob bonam Reip. gubernationem, non est verisimile Pontificem dispensationem sibi reservare in casu tantæ necessitatis, quando aliter scandala vitari non possent; hoc enim esset contra caritatem. Ergo in eo casu intelligitur cessare reservatio, et ideo Episcopus ex sua potestate ordinaria potest tunc dispensare, sicut potest in aliis legibus Pontificiis, quando aditus ad Papam non patet. Et eo casu probabiliter dicunt idem *Sanch. n. 14. Elbel l. c. Bon. n. 6. cum Valent. Vasq. Salas, Henr. ac Salm. c. 14. n. 12. cum Con. Pal. Basil. etc.* quòd Episcopi legitimè possint prædictam facultatem dispensandi delegare aliis, etiam generaliter pro omnibus casibus occurrentibus, quia hæc facultas conceditur Episcopis ratione Dignitatis, unde accipit conditiones potestatis ordinariæ. (Vicarius autem Episcopi ratione sui officii hanc facultatem certè non habet, prout notant *Salm. ib.*) Imò addit *Pignatell. t. 3. Consult. 33. n. 5.* ibique fuse probat, quòd eo casu censetur omnino cessare lex qua prohibetur tale conjugium contrahi; omnis enim lex (ut ait) ordinatur ad bonum publicum, ut revera est commune apud omnes ex c. 2. de *Obsero. Jejun.* ubi dicitur quòd necessitas careat lege, et ex c. 2. dist. 4. ubi S. Isidorus ait: « Erit autem lex honesta, possibilis secundum naturam, loco temporique conveniens, utilis, » manifesta quoque, etc. » Unde quando lex evadit perniciosa, utique non obligat, ut docet *D. Th. 2. 2. qu. 120. art. 1.* ubi dicit, quòd cùm aliquid est contra commune bonum, malum est sequi legem positam. Idem *Cajet. ib. Nav. c. 16. n. 37. Soto. de Just. q. 6. a. 8. Pignatell. tom. 3. Consult. 33. n. 5. cum Covarr. Led.* et aliis passim; idem *Salm. de Leg. c. 1. n. 15. et Pal. tr. 3. p. 1. n. 4.* qui probat cum *Suar. Bon. Vasq. et Salas*, quòd lex bono communis non conveniens, non est lex, neque obligationem inducit. Et ideo ait *Pignatellus*, tunc alium inferiorem legislatore posse declarare, quòd lex impedimenti cesseret, et non obliget, cùm in eo casu, si adhuc Pontifex vellet legem obligare, talis voluntas resipiceret malum, quia esset causa scandali, quod non est præsumendum. Unde dicit *Ronc. p. 172. q. 2.* (cuius opinionem ait *Auctor Instr. pro novis Confes. p. 2. n. 32. ex Jordano, et Pignatell.* ut supra, non esse rejiciendam tanquam improbatum et non tutam in praxi) quòd si aliquando nec etiam ad Episcopum aditus pateret, et nullo modo aliter vitari posset gravissimum periculum infamiae, aut scandali, posset Parochus vel alias Confessarius declarare, quòd lex impedimenti eo casu non obligat, quia eadem ratio (ut supra) tunc urget, nempe quòd cessat lex, quando potius est nociva, quām utilis. Et licet hic non cesseret finis legis in communi, sed in particulari, cùm tamē cessat finis legis in contrarium, lex etiam cessat, ut omnes convenient cum *Salm. de Leg. c. 4. n. 6.* Notant tamen præfati Auctores, quòd esto tunc per-